

Obsah

Dr. Č. ADAMEC: METHODA A TECHNIKA VÝZKUMU VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ	5
PŘEDMLUVA	15
FUNKCE VÝZKUMU VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ	
1. Jak může výzkum veřejného mínění účinně napomáhat demokracii?	21
2. Většina politických myslitelů je znepokojena vzrůstajícím vlivem mocienských skupin. Může výzkum veřejného mínění čelit nějak vlivu zákulisí?	22
3. Stovky menšinových skupin mají své mluvčí. Jak je to s názory většiny, která se nemůže projevit?	23
4. Veřejné mínění a tedy i jeho výzkum má své hranice. Jsou oblasti, v nichž mínění lidí bude mít pravděpodobně nevalnou cenu?	24
5. Nebude státu na škodu, jestliže jeho vedoucí činitelé budou mnoho dbát na výzkum veřejného mínění?	25
6. Lze použití organisace pro výzkum veřejného mínění rovněž k získání jiných fakt?	26
7. Můžete uvést některé skutečné případy, kdy výzkum veřejného mínění urychlil uskutečňování vůle lidu?	27
8. Co je to vlastně výzkum veřejného mínění? Můžete dát vysvětlení, jemuž by porozuměl neoborník?	28
VELIKOST VÝBĚRU	
9. Kolik lidí musí být zahrnuto do výzkumu, abychom dostali spolehlivé výsledky?	31
10. Jak velký musí být výběr, aby bylo možno podle něho předpovědět výsledek voleb?	33
11. Proč jsem dosud nebyl dotázán na mínění? Proč jsem nikdy neslyšel o někom, kdo by byl dotázán?	36
12. Jak může mínění malého výběru být reprezentativní pro mnohem větší skupinu?	38
13. Kolika lidem kladete vlastně otázky při jednom výzkumu?	38
14. Musí velikost výběru být stanovena jistým procentem z počtu obyvatelstva, jež má výběr představovat?	39

REPRESENTATIVNÍ SKUPINA

15. Můžete vysvětlit, na jakých základech a zásadách je stanoveno složení reprezentativní skupiny při výzkumu veřejného mínění? 40
16. Jak postupujete při výběru osob, jimž kladete otázky? 42
17. Sestavujete seznamy lidí, jimž mají být položeny otázky? 43
18. Jsou reprezentativní skupiny vždy stejné? 44
19. Jak poznáte, že máte správnou reprezentativní skupinu? 45
20. Může v budoucnu nějaká změna v obyvatelstvu způsobit, že reprezentativní skupiny budou nepřesné? 46
21. Kde získáváte informace, jimiž se řídíte při určování hlavních skupin obyvatelstva? 47
22. Jsou otázky kladeny jen vůdčím osobnostem nebo se dotazujete lidí z ulice? 47
23. Měly by být otázky kladeny též mladým lidem, kteří nedosáhli ještě volebního věku? 48

PROBLÉM OTÁZEK

24. Jak kladete otázky, abyste zjistili, co si lidé skutečně myslí? 49
25. Jaké jsou výhody a nevýhody různého kladení otázek při výzkumu veřejného mínění? 50
26. Lze oddělit názory těch, kteří jsou o daném problému informováni, od názorů neinformovaných? 54
27. Kdo rozhoduje, které otázky mají být položeny? Může kdokoliv navrhnout otázku? 55
28. Jakým způsobem se dospěje ke slovnímu znění otázek? 56
29. Jak víte, že slovní znění nebude mít vliv na výsledek? 57
30. Změní-li se slovní znění otázky, dostanete podstatně odlišné výsledky? 58
31. Nevzpírají se lidé, mají-li dát kladnou či zápornou odpověď? Nechtějí dát podmíněnou odpověď? 59
32. Kladou se otázky v nějakém zvláštním pořádku? 59
33. Kladete jen jednu otázku při každém výzkumu? 60

TAZATELÉ A DOTAZOVÁNÍ

34. Kdo jsou tazatelé? Jak je vybíráte? Jak jsou spolehliví? 61
35. Kolik tazatelů zaměstnává výzkumný ústav? 62
36. Kolik lidí odmítá odpovědět na otázky? 62
37. Jak dlouho trvá typický výzkum? 62
38. Nepoškozují výsledky stranickost a zaujatost tazatelů? Jak víte, že si tazatelé, kteří mají o nějaké otázce zvlášť silné mínění, nevybírají osoby s tímž předsudkem jako oni? 62
39. Což není možné, že tazatel sedí doma a vyplní dotazníky, aniž se skutečně dotazoval? Jak se přesvědčíte o bezúhonnosti a výkonnosti tazatele? 64
40. Jak vlastně postupuje tazatel? 64
41. Jsou titíž lidé dotazováni častěji než jednou? 65

42. Proč používají výzkumné organizace tazatelů? Proč neposílají dotazníky poštou? 65
43. Jaké jsou výhody velkého počtu tazatelů proti malému počtu? . . . 66

PŘESNOST VÝZKUMU

44. Do jaké míry jsou výsledky voleb směrodatné pro posouzení přesnosti výzkumu? 67
45. Často slyšíme o „rozpětí chyby“. Co se tím míní a jak velká je chyba? 69
46. Jak úspěšné byly až dosud předpovědi voleb? 70
47. Dejme tomu, že lze pomocí výzkumů přesně předpovídat výsledky voleb; je to však důkazem, že výzkumy o sporných otázkách jsou stejně přesné? 71
48. Může si nějaká skupina překontrolovat výsledky výzkumu? Dejme tomu, že nějaká politická strana se domnívá, že čísla o veřejném mínění jsou nepřesná a skreslená v otázkách, jež se jí dotýkají. Je nějaký způsob, jímž se může přesvědčit? 73

PŘEDPOVĚDI VOLEB

49. Jaká je pravděpodobnost nesprávné předpovědi? 75
50. Proč se nepodařil výzkum revue *Literary Digest* roku 1936? 76
51. Dvěma nebo třem časopisům se podařilo dosáhnout přesných výsledků tím, že tazatelé byli rozesláni do všech částí města nebo státu, a nehledělo se mnoho na to, zda se dotazují správné reprezentativní skupiny. Jak si vysvětlíte úspěch takovýchto výzkumů? 78
52. Lze „barometrových“ oblastí použít místo reprezentativních skupin? 79
53. Je pravda, že někteří politikové a někteří političtí pozorovatelé umějí předvídat výsledky voleb stejně přesně jako výzkumci veřejného mínění? 81
54. Některé časopisy tisknou dotazníky na své stránky. Je to dobrý způsob zjišťování mínění? 82

VÝKLAD VÝSLEDKŮ A JEJICH UVEŘEJŇOVÁNÍ

55. Všeobecně je známo, že statistiky a čísla lze vždy vyložit mnoha spornými způsoby. Jakou záruku má veřejnost, že váš výklad bude objektivní? 83
56. Výzkum nám říká, kolik lidí hlasuje „ano“, „ne“ a „nevím“. Lze výsledky vyložit tak, aby vrhly jasnější světlo na veřejné mínění? Zkrátka — lze veřejné mínění vystihnout také obsahově? 84
57. Je pravda, že lidé, kteří se dosud nerozhodli o problému, jsou rozhodujícím závažím mocenské rovnováhy, protože se mohou kdykoliv přiklonit k té či oné straně? 86
58. Uveřejňují časopisy vaše výsledky tak, jak je dostanou? 88
59. Uveřejňujete výsledky všech výzkumů? 88

VÝZNAM VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

60. Co rozumíte „veřejným míněním“? 89

61. Průměrný člověk je značně neinformován. Většina lidí neví, o čem mluví. Jak by mohly mít jejich názory na jakoukoliv veřejnou záležitost nějaký význam?	89
62. Nejednodušíme výzkumem složité problémy?	90
63. Je velký rozdíl mezi veřejným míněním a soukromým míněním? Neříkají lidé tazateli věci pro veřejnou potřebu, ponechávajíce si pro sebe odlišné mínění, které by mohlo být nazváno soukromým míněním?	92
64. Neodpovídají lidé ukvapeně? Neříkají něco dnes a něco jiného zítra?	94
65. Neusnadňuje výzkum favoritům vítězství? Není předvolební výzkum škodlivý v tom smyslu, že nejen předpovídá výsledky voleb, ale vykonává na ně současně vliv?	95
66. Může kongres nebo vláda si dát zjistit stav veřejného mínění o jakékoliv otázce?	99
67. Proč vláda sama neprovádí výzkum veřejného mínění? Proč přenechává tento úkol soukromým organizacím?	102
68. Nevyvrací výzkum samu podstatu naší vlády, která je vládou zástupců lidu?	103
69. Zjišťujete-li většinu ve veřejném mínění, neutišujete hlas těch menšinových skupin, které se tak zasloužily v minulosti o vzrůst a pokrok?	104
70. Není kongres již svým vlastním složením přesným obrazem veřejného mínění? Neskládá se kongres z množství obyčejných lidí ze všech částí země — lidí zrovna takových jako ty a já?	104
71. Nejsou dopisy, které dostávají členové kongresu, dobrým indexem veřejného mínění?	105

MĚŘENÍ INTENSITY

72. Do jaké míry lze měřit intenzitu mínění? Víme něco o veřejném mínění, pokud nám výzkum neřekne, jak jsou lidé po něčem dychtiví, jak jsou neteční nebo zahořklí?	106
--	-----

RŮZNÉ PROBLÉMY VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ

73. Jaký je rozdíl mezi „náhodným“ a „skupinovým“ výběrem?	109
74. Kdo platí za výzkum?	110
75. Přinášejí výsledky různých organizací tytéž výsledky?	110
76. Proč nepodnikají výzkum university nebo veřejné instituce?	112
77. Jsou archivy výzkumných organizací přístupny k účelům vědeckého bádání?	112
78. Nepřijde doba, kdy veřejnost bude výzkumy unavena?	113
79. Je zřejmě dobrý a špatný výzkum. Nepřivábí výzkum příliš mnoho zájemců, z nichž někteří nebudou kompetentní?	113
80. Dejme tomu, že nějaká nesvědomitá organizace zahájí činnost; má veřejnost možnost rozpoznat takovou organizaci?	114

DOSLOV PŘEKLADATELE	115
-------------------------------	-----

NĚKOLIK NÁMĚTŮ K DALŠÍMU STUDIUM	117
--	-----